

Súd: Najvyšší súd
Spisová značka: 8Cdo/24/2024
Identifikačné číslo súdneho spisu: 5920202217
Dátum vydania rozhodnutia: 25. 06. 2025
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Miroslav Šepták
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2025:5920202217.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Mgr. Miroslava Šeptáka a členov senátu JUDr. Ivana Rumanu a JUDr. Branislava Krála, v spore žalobkyne B. G., narodenej XX. T. XXXX, U. XXX, zastúpenej JUDr. Zuzanou Baloghovou, advokátkou, Ružomberok, Mostová 33, IČO: 42 221 340, proti žalovanému U. Z., narodenému XX. V. XXXX, U. XX, zastúpenému Mgr. Milanom Migom, advokátom, Dolný Kubín, Alej Slobody 2203, o určenie vlastníckeho práva, vedenom na Okresnom súde Ružomberok pod sp. zn. 5C/40/2020, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 13. júna 2023, sp. zn. 7Co/30/2023, takto

rozhodol:

- I. Dovolanie z a m i e t a .
- II. Žalovaný nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Ružomberok (ďalej „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 5C/40/2020-191 z 18. októbra 2022 konanie o určenie, že nehnuteľnosť zapísaná na LV č. 2165 pre okres Ružomberok, obec a kat. územie Lúčky a vedená Okresným úradom v Ružomberku, Katastrálny odbor ako pozemok reg. „E“ evidovaný na mape určeného operátu parc. č. 497 C-KN - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 25m² patrí do výlučného vlastníctva žalobkyne (podiel 1/1), zastavil (výrok I.); vo výroku II. žalobu zamietol a žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100% (výrok III.).

1.1. Na základe listinných dôkazov mal za preukázané, že žalobkyňa je výlučnou vlastníčkou nehnuteľností zapísaných na LV č. XXXX k. ú. U., a to parcely registra „C“, parc. č. XXX/X P. výmere 305 m² - zastavaná plocha a nádvorie, parc. č. XXX/X o výmere 91 m² - zastavaná plocha a nádvorie (č.l.6 spisu), žalovaný je výlučným vlastníkom nehnuteľností zapísaných na LV č. XXX k. ú. U. (č.l.7 spisu), a to parcely registra „C“ parc. č. XXX o výmere 120 m² - záhrada, parc. č. XXX o výmere 288 m² - zastavaná plocha a nádvorie, parc. č. XXX/X o výmere 25 m² - zastavaná plocha a nádvorie a parc. č. XXXX/X o výmere 3513 m² - trvalý trávny porast, rodinného domu súp. č. XX, postaveného na pozemku parc. č. XXX, ako aj nehnuteľnosti zapísanej na LV č. XXXX k. ú. U. (čl. 8 spisu) ako parcela registra „E“ parcelné č. XXX o výmere 25 m² - zastavaná plocha a nádvorie, a to na základe Uznesenia o dedičstve 5D/132/2017. Zdôraznil, že predmetom konania je určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, parcela registra C- KN parc. č. XXX/X o výmere 25 m², ktorá je podľa výpisu z LV č. XXX k. ú. U. vo vlastníctve žalovaného v podiele 1/1, ide teda o určovaciu žalobu. Následne dôvodil, že z vykonaného odkazovania vyplynulo, že sporný pozemok bol súčasťou pôvodnej pozemkovoknižnej parcely č. 497 vedenej v pozemkovoknižnej vložke č. 749 vo vlastníctve právnej predchodkyne žalovaného V. Z., ktorá v roku 1940 viedla spor s právnym predchodcom žalobkyne - T. A.Ž., vlastníkom susediacej parcely č. XXX,XXX V. XXX a tento mal pri výstavbe plotu zasiahnuť do pozemku V. Z.. Na ústnom pojednávaní

v roku 1940 došlo k ustáleniu hraničnej čiary medzi ich pozemkami spôsobom, ktorý bol od roku 1940 právnymi predchodcami sporových strán rešpektovaný, za zabratý priestor sa František Pažitka (právny predchodca žalobkyne) zaviazal zaplatiť svojej sestre V. Z. sumu 150 Ks, čím obaja považovali spor o hranicu medzi ich pozemkami za vyriešený. Od týchto skutočností odvodzuje žalobkyňa svoje vlastnícke právo. Vychádzajúc zo záverov zrušujúceho uznesenia odvolacieho súdu, pri nezmenených skutkových tvrdeniach zo strany žalobkyne, pokiaľ žalobkyňa v konaní tvrdí, že titul, od ktorého odvodzuje svoje vlastnícke právo k spornej nehnuteľnosti, patrí jej starému otcovi a nehnuteľnosť po ňom ako dedičstvo prejednaná nebola, súdnej ochrany sa môže domáhať jedine žalobou na určenie, že jej starý otec bol ku dňu smrti vlastníkom nehnuteľnosti, o ktorej tvrdí, že mala byť predmetom usporiadania vzťahov s právnou predchodkyňou žalovaného v konaní vedenom na Okresnom súde Ružomberok C438/1940, inak by došlo k obídenu zákonného postupu pri prejednaní dedičstva po jej právnom predchodcovi. V konaní o takých žalobách (o určenie, že právny predchodca bol ku dňu smrti vlastníkom nehnuteľnosti) ide o posúdenie, či poručiteľ bol v čase smrti vlastníkom tejto veci. Požadované určenie sa tu vzťahuje ku dňu smrti poručiteľa a okolnosti, ktoré nastali po tomto dni, nemôžu mať vplyv na rozhodnutie súdu. Uviedol, že ak súd vyhovie žalobe požadujúcej uvedené určenie, vec je následne prejednaná v konaní o dedičstve ako majetok poručiteľa. Vzhľadom na vyššie konštatované závery súd potom musel žalobu zamietnuť z dôvodu nedostatku naliehavého záujmu na požadovanom určení, keď v danom prípade prichádza do úvahy postup naznačený v bode 10. odôvodnenia tohto rozsudku. O trovách konania súd rozhodol podľa úspechu strán sporu, keď žalovaný bol vo veci úspešný, a teda s poukazom na § 255 ods. 1 CSP má právo na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

2. Krajský súd v Žiline (ďalej „odvolací súd“) rozsudkom z 13. júna 2023 sp. zn. 7Co/30/2023 rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch II. a III. potvrdil, vo výroku I. ponechal rozsudok nedotknutý a žalovanému priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania vo vzťahu k žalobkyňi v plnom rozsahu.

2.1. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že ani odvolací súd a ani súd prvej inštancie napriek zamietnutiu žaloby nespochybnili výsledky konania vedeného na Okresnom súde Ružomberok pod sp. zn. C 438/40, vedeného medzi právnymi predchodcami strán sporu k ustáleniu hraničnej čiary medzi ich pozemkami. Hranicu mala tvoriť priama čiara, ktorá ide od predného odkvap žlobníčky zo strany dvora žalovaného, t. j. od bodu X v zmysle nákresu, vyznačenom až po Z, t. j. pod zadný odkvap humna žalovaného zo strany záhradky žalobníčky, pričom táto čiara mala byť geometricky priama a právny predchodcovia strán sporu takto vymedzenú hraničnú čiaru rešpektovali. Vlastníctvo k pozemku, ktorý mal v predmetnom konaní nadobudnúť právny predchodca žalobkyne, sa však evidenčne nepremietlo a právne neusporiadalo, ale i táto časť pozemku sa naďalej dedila v línii po právnej predchodkyňi žalovaného. Vo väzbe na to žalobkyňu nemožno uznať za vlastníčku pozemku len preto, že jeho užívaním vstúpila do práv svojho právneho predchodcu a že do jej užívacích práv zasiahol žalovaný ako jeho dedič po svojej právnej predchodkyňi.

2.2. Keďže vydržanie je hmotnoprávnym inštitútom, ktorý slúži na zosúladenie faktického stavu s právnym, a rodina žalobkyne sporný pozemok nepretržite užívala od vyriešenia sporu Okresným súdom v Ružomberku v roku 1940, nemožno tvrdiť, že vlastníctvo k spornému pozemku vydržala práve ona a je jeho legitímnou vlastníčkou i napriek tomu, že titul, od ktorého sa oprávnenosť držby k pozemku odvodzuje, svedčil v prospech inej osoby. S poukazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 22Cdo/417/98 poukázal na skutočnosť, aby bola oprávnená držba pozemku žalobkyne akceptovaná, musí preukázať, že je jeho držiteľkou, so zreteľom ku všetkým okolnostiam a že jej právny titul k tomu, aby súd uznal jej držbu za oprávnenú, svedčí. Odvolací súd konštatoval, že titul, ktorý by bol v jej prospech nepreukázala, ani súdu nepredložila. Následne zdôraznil, že ak má žalobkyňa za to, že dedičkou pozemku i napriek tomu, že tento nebol v dedičskom konaní po jej právnych predchodcoch prejednaný, musí najskôr vec dodatočne prejednať v konaní o vyporiadanie dedičstva po svojich právnych predchodcoch; v prípade sporu žiadať určiť, že boli vlastníci sporného pozemku ku dňu svojej smrti. Až potom možno rozhodovať o jej vlastníctve, ako právnej nástupkyňi. Žalobkyňa napriek tvrdenému vlastníctvu k spornému pozemku, ktorý mala nadobudnúť vydržaním, nepredložila jediný dôkaz, ktorým by oprávnenosť držby pozemku vo svoj prospech preukázala, teda neprodukovala ani také skutkové tvrdenia, z ktorých by bolo možné vyvodiť existenciu hoc i domnelého titulu svedčiaceho v prospech jej osoby. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP v spojení s § 396 ods. 1 CSP.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa (ďalej „dovolateľka“), prípustnosť ktorého odôvodnila s poukazom na § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Namietala danosť naliehavého právneho záujmu, keďže sporný pozemok užívala nielen ona, ale aj jej právni predchodcovia minimálne od roku 1940 nepretržite, nerušene a dobromyseľne, čím podľa jej názoru boli naplnené všetky podmienky pre nadobudnutie vlastníckeho práva, no napriek tomu súd žalobu zamietol. Uviedla, že jej starý otec T. A. uzavrel dohodu o ustálení hraničnej čiary (medzi jeho pozemkom a susedným pozemkom jeho sestry, uzavretej v súdnom konaní Okresného súdu Ružomberok sp. zn. C 438/40, ktorý užíval až do svojej smrti), taktiež vyplatil určenú náhradu za časť pozemku, ktorý od 40-tych rokov tvoril súčasť dvora a nikto do držby žalobkyne a ani jej právnych predchodcov nezasahoval (až do nadobudnutia vlastníckeho práva žalovaným). Potom do užívania pozemku vstúpila žalobkyňa a jej právni predchodcovia, pričom tieto skutočnosti neboli popreté, považujú sa za nesporné. Na uvedené skutočnosti súdy pri rozhodovaní neprihľadli. Vzhľadom na tvar a veľkosť sporného pozemku (jeho oplotenie), ako aj fakt, že tento pozemok tvorí súčasť uzavretého dvora, ktorý užívala a mala možnosť naň vstupovať len žalobkyňa, ako aj jej právni predchodcovia - dôvodne a oprávnené sa domnievali, že táto časť pozemku je vysporiadaná. Podľa jej názoru preukázala začatie plynutia vydržacej doby, jej dobromyseľnosť (ako aj dobromyseľnosť jej právnych predchodcov). Nadobudla sporný pozemok do vlastníctva tým, že vstúpila do jeho držby po právnom predchodcovi - jej matke a jej starom otcovi, titulom vydržania. Žiada zosúladiť faktický a právny stav, aby mohla s nehnuteľnosťou ako vlastníčka disponovať, hoci ním ako vlastníčka v hmotnoprávnej rovine je. Zastáva názor, že je daný naliehavý právny záujem na požadovanom určení a preto záver súdu o absencii naliehavého právneho záujmu neobstojí. Súd prvej inštancie v poradí druhým rozsudkom zamietol jej žalobu o určenie vlastníckeho práva pre spomínaný nedostatok právneho záujmu na požadovanom určení, čím sa súdy (prvej inštancie i odvolací súd) odklonili od rozhodovacej práce odvolacieho súdu (viď rozsudok NS SR sp. zn. 5Cdo/49/2010). V rámci § 421 ods. 1 písm. a) CSP poukázala na skutočnosť, že otázka naliehavého právneho záujmu je dovolacím súdom riešená pomerne obsiahlo. Uviedla rozhodnutia sp. zn. 6Cdo/44/2019, 4Cdo/49/2003, 5Cdo/31/2011, 5Cdo/49/2010, 5Cdo/136/2007, 6Cdo/15/2007. Zdôraznila, že práve určenie vlastníckeho práva rieši, t. j. odstraňuje neistotu vo vzájomných vzťahoch strán sporu, čím je daná existencia naliehavého právneho záujmu. Dovolateľka namietala odôvodnenie rozhodnutia, ktoré je podľa jej názoru nepresvedčivé a nedostatočne odôvodnené, keďže odvolací súd poukázal na § 387 ods. 2 CSP, čím ma naplniť dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP. Ďalej namietala záver odvolacieho súdu, že žalobkyňa musí vec najskôr dodatočne prejednať v konaní o vyporiadaní dedičstva po svojich právnych predchodcoch. S uvedeným záverom sa nestotožnila, nakoľko nie je možné vec prejednať v dedičskom konaní po právnych predchodcoch žalobkyne, keďže podľa údajov katastra je vlastníkom iná osoba. Poukázala tiež na konštatovanie odvolacieho súdu, že v prípade sporu musí žiadať žalobkyňa určiť, že jej právni predchodcovia boli vlastníci sporného pozemku ku dňu svojej smrti. Dovolateľka argumentovala, že odvolací súd sa v napadnutom rozhodnutí vôbec nezaoberal odvolacími námietkami v podanom odvolaní, preto jeho rozhodnutie považuje za nedostatočne odôvodnené. Odvolací súd sa už so záverom súdu prvej inštancie, že nie je daný naliehavý právny záujem žalobkyne na požadovanom určení ani nezaoberal, ako je zrejme z odôvodnenia rozsudku, rozhodoval v intenciách rozhodnutia a právneho názoru odvolacieho súdu. Podľa názoru dovolateľky súd prvej inštancie aj odvolací súd sa dopustili vady zmätočnosti, keď na jednej strane dospeli k záveru o nedostatku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení (aj keď súd prvej inštancie až v poradí druhým rozsudkom, keďže v poradí prvým žalobe vyhovel), na druhej strane sa však odvolací súd zaoberal otázkami skutkového a právneho posúdenia veci, o nedostatku naliehavého právneho záujmu nie je podľa jej názoru ani zmienka, pričom odvolací súd uviedol, že nepreukázala oprávnenosť držby vo svoj prospech. Odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, avšak s úplne inou argumentáciou, pričom uviedol, že sa s argumentáciou súdu prvej inštancie stotožňuje. S poukazom na rozhodnutie NS SR sp. zn. 4 Cdo/56/2009 uviedla, že nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení je dôvodom na zamietnutie žaloby bez toho, aby sa súd zaoberal žalobou v merite. Súd prvej inštancie zamietol žalobu pre absenciu naliehavého právneho záujmu, avšak odvolací súd tento rozsudok potvrdil s argumentáciou týkajúcou sa merita veci. Následne nedostatočné odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu videla dovolateľka aj v tom, že odvolací súd sa nijako nevysporiadal s faktom, že sa právna úprava vydržania od roku 1940 menila a že nepochybne preukázala, že predmetný pozemok držala ona a pred ňou jej právni predchodcovia nepretržite. Do roku 2017, kedy nadobudol susedné nehnuteľnosti žalovaný, resp. do roku 2020, kedy podal na súd žalobu o vypratanie nehnuteľnosti, nebolo nikým spochybňované a ani zasahované do pokojného užívania sporného pozemku. Poukázala na rozhodnutie Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS/484/2015, kde je vyslovený záver potreby skúmania, či držiteľ

objektívne mohol byť presvedčený o poctivom spôsobe nadobudnutia držby. Pričom nemôže byť rozhodujúce, či pri tom nespĺnil zákonné podmienky, keďže za poctivý spôsob nadobudnutia veci treba považovať také nadobudnutie, ktoré je v súlade s dobrými mravmi. Listinnými dôkazmi (dohodou z roku 1940) preukázala existenciu oprávnenej držby podľa vtedy platných predpisov (Obecný zákonník občiansky - ktorý vyžadoval pre nehnuteľné veci nepretržitú držbu po dobu 32 rokov). Neskôr prijatý Občiansky zákonník (zák. č. 40/1964 Zb.) s novelou č. 509/1991 Zb. upravil, že pokiaľ oprávnený držal nehnuteľnú vec 10 rokov, nadobudol k nej vlastnícke právo, pričom do tejto doby bolo možné započítať aj držbu spred 1.1.1992. Uviedla, že starý otec žalobkyne, T. A., účastník dohody z roku 1940, zomrel v roku 1962, jeho dcéra (mama dovolateľky) bývala v dome, t. j. užívala okrem domu až do svojej smrti v roku 1998. V súvislosti s vyššie uvedeným rozhodnutím NS SR sp. zn. 6Cdo/44/2019 poukázala na obdobne riešený problém. Hoci žalovaný je zapísaný v evidencii nehnuteľností, od 1940 žalovaný ani jeho právni predchodcovia pozemok nevyužívali, rešpektovala sa dohoda z 1940. Keď došlo k ustáleniu hraničnej čiary, žalobkyňa, resp. jej právni predchodcovia užívali pozemok, boli dobromyseľní v tom, že im pozemok patrí. Naopak žalovaný v konaní sp. zn. 10C/16/2020 sa snaží o odstránenie oplotenia a stromu, aby získal prístup k pozemku, ktorý nemá reálne ako užívať vzhľadom na jeho tvar a veľkosť. Navrhla rozsudok odvolacieho súdu vo výroku I. a III. a rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku II. a III. zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Súčasne žiadala priznať nárok na náhradu trov konania vo výške 100%.

4. Žalovaný sa k dovolaniu písomne nevyjadril.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je síce procesne prípustné, ale nie je dôvodné a preto ho zamietol (§ 448 CSP).

6. Právo na prístup k dovolaciemu súdu nie je absolútne. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok a tejto jeho mimoriadnej povahe zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti, prísne regulovanej Civilným sporovým poriadkom. Z ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, len ak to zákon pripúšťa, pričom prípady, v ktorých je dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním.

7. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

9. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

10. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ

uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

11. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP

12. Žalobkyňa vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namietala, že odvolací súd sa nezaoberal riadne jej tvrdeniami, preto je odôvodnenie napadnutého rozsudku odvolacieho súdu nedostatočné, ďalej namietala nesprávne právne závery.

13. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP, sú: a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

14. Princípu práva na spravodlivý proces zodpovedá právo účastníka na určitú kvalitu súdneho rozhodnutia a povinnosť súdu svoje rozhodnutie riadne odôvodniť. Súd sa teda musí zaoberať účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, III. ÚS 47/2019, IV. ÚS 372/2020, 1 Cdo 213/2019, 2 Cdo 190/2019, 3 Cdo 168/2018, 4 Cdo 3/2019, 5 Cdo 57/2019, 6 Cdo 33/2020, 7 Cdo 308/2019, 8 Cdo 152/2018).

15. V danom prípade k tvrdeniu žalobkyne, že sa odvolací súd nevysporiadal riadne s jej argumentáciou, v dôsledku čoho majú byť jeho závery arbitrárne, dovolací súd uvádza, že odvolací súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia dostatočne primeraným spôsobom vyjadril k nosnému právnemu záveru ohľadne nedostatku naliehavého právneho záujmu na žalovanom určení tým, že jasne (zhodne so súdom prvej inštancie) konštatoval „ že v prípade, ak má žalobkyňa za to, že je dedičkou žalovaného pozemku i napriek tomu, že tento nebol v dedičskom konaní po jej právnych predchodcoch riadne prejednaný, musí najskôr vec dodatočne prejednať v konaní o vypořádanie dedičstva po svojich právnych predchodcoch; v prípade sporu žiadať určiť, že boli vlastníci sporného pozemku ku dňu svojej smrti a až potom možno rozhodovať o jej vlastníctve, ako právnej nástupyni“. Inak povedané, odvolací súd bol zhodne so súdom prvej inštancie názoru, že nakoľko sa žalovaný pozemok nestal predmetom dedenia po právnych predchodcoch žalobkyne, jediná do úvahy prichádzajúca žaloba, bola žaloba o určenie, že predmetný pozemok patrí do dedičstva po právnych predchodcoch žalobkyne, resp. žaloba o určenie, že poručiteľ žalobkyne bol ku dňu smrti jej vlastníkom. Ak by súdy potom takejto žalobe vyhovelí, vec by bola následne prejednaná v konaní o dedičstve ako majetok poručiteľa žalobkyne, a následne (potom čo by bola žalobkyňa zapísaná na príslušný LV ako jeho vlastníčka titulom dedenia) by sa mohla

žalobkyňa domáhať (proti žalovanému ako zapísanému vlastníkovi) určenia svojho vlastníckeho práva (príp. z dôvodu duplicity zápisu vlastníckych práv, určenia, že žalovaný nie je jeho vlastníkom). Nad rámec uvedeného preto odvolací súd dodal, že „Žalobkyňa napriek tvrdenému vlastníctvu k spornému pozemku, ktorý mala nadobudnúť vydržaním, nepredložila jediný dôkaz, ktorým by oprávnenosť držby pozemku vo svoj prospech preukázala, teda neprodukovala ani také skutkové tvrdenia, z ktorých by bolo možné vyvodiť existenciu hoc i domnelého titulu svedčiaceho v prospech jej osoby.“ Inak povedané, podmienky pre vydržanie mohli byť splnené u právneho predchodcu žalobkyne (keďže mu svedčil tzv. „uchopovací titul“ držby pozemku, ktorým bola dohoda o určení hraníc pozemku z roku 1940, avšak takýto uchopovací titul už samotnej žalobkyni chýbal (práve preto mala najskôr žalovať o určenie, že vlastníkom pozemku bol ku dňu smrti jej poručiteľ (starý otec žalobkyne), resp. že žalovaný pozemok patrí do dedičstva po jej matke, kde v prípade úspechu v spore, a následnom prededení tohto pozemku po jej matke, by žalobkyňa bola tiež zapísaná na príslušnom LV ako vlastníčka tohto pozemku a následne by mohla žalovať (z dôvodu duplicity zápisu vlastníctva) o určenie, že je výlučnou vlastníčkou tohto pozemku, príp. že ním nie je žalovaný. Na základe uvedeného možno dôjsť k záveru, že vyslovené právne závery odvolacieho súdu nie je možné považovať za celkom zjavne neodôvodnené, arbitrárne, či právne nekonformné. Žalobkyňa preto nedôvodne argumentovala, že rozhodnutie odvolacieho súdu je arbitrárne, či nedostatočne odôvodnené (nepreskúmateľné). Za vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv sporovej strany, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom. V tejto súvislosti považuje dovolací súd za potrebné poznamenať, že odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nemusí dať odpoveď na všetky odvolacie námietky uvedené v odvolaní, ale len na tie, ktoré majú pre rozhodnutie o odvolaní podstatný význam, ktoré zostali sporné alebo na ktoré považuje odvolací súd za nevyhnutné dať odpoveď z hľadiska doplnenia dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie (II. ÚS 78/05). Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom odvolacieho súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti jeho rozhodnutia (napr. I. ÚS 188/06).

16. Zo zhora uvedeného je teda zrejmé, ako a z akých dôvodov odvolací súd rozhodol a podľa názoru dovolacieho súdu má odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu všetky náležitosti v zmysle § 393 CSP. Za procesnú vadu konania podľa ustanovenia § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že žalobkyňa sa s rozhodnutím odvolacieho súdu nestotožnila a že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa jej predstáv. Samotná skutočnosť, že žalobkyňa s právnymi závermi vyjadrenými v odôvodnení rozhodnutí súdov oboch nižších inštancií nesúhlasí a nestotožňuje sa s nimi, nemôže sama osebe viesť k založeniu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP, pretože do práva na spravodlivý proces nepatrí právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ním predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jeho vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne dožadovať sa ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 98/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

17. Dovolací súd tiež poznamenáva, že pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia, správnosť právnych záverov, ku ktorým súdy dospeli, nie je právne relevantná, lebo prípadne nesprávne právne posúdenie veci prípustnosť dovolania nezakladá. Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06). Dovolací súd v tomto kontexte ďalej uvádza, že prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP nezakladá skutočnosť, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu (prípadne) spočíva na nesprávnych právnych záveroch, nakoľko nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmatečnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP (porov. R 24/2017). Najvyšší súd už podľa predchádzajúcej úpravy dospel k záveru, že realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením (viď R 54/2012 a 1Cdo/62/2010, 2Cdo/97/2010, 3Cdo/53/2011, 4Cdo/68/2011, 5Cdo/44/2011, 6Cdo/41/2011, 7Cdo/26/2010 a 8ECdo/70/2014). Skutočnosť, že žalobcovia majú odlišný právny názor než odvolací súd, bez ďalšieho nezakladá a nedokazuje nimi tvrdenú vadu v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

18. Dovolací súd tiež zdôrazňuje, že na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť

a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie (§ 442 CSP). Má však možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP. V preskúmvanej veci dovolací súd takúto existenciu vady zmätočnosti nezistil.

19. V posudzovanom prípade dovolací súd uzatvára, že obsah spisu nedáva podklad pre záver, že konanie pred odvolacím súdom bolo postihnuté namietanou vadou zmätočnosti uvedenou v ustanovení § 420 písm. f/ CSP.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP

20. Podľa § 421 ods. 1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky:

- a) pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

21. Podľa § 432 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

22. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

23. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu, ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Na to, aby na základe dovolania podaného podľa uvedeného ustanovenia mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP), musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti (vecnej prejednávateľnosti) dovolania, zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP. Tento dôvod prípustnosti sa viaže na ustálenú judikatúru najvyššieho súdu, ktorá nebola rešpektovaná zo strany odvolacieho súdu, a to v tom, že odvolací súd zaujal iný právny záver, než aký v konkrétnej právnej otázke zaujal najvyšší súd v rozhodnutiach, ktoré boli zverejnené ako súdne rozhodnutia zásadného významu v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. K posúdeniu dôvodnosti dovolania a teda vecnej správnosti napadnutého rozhodnutia (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení), môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania.

24. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP má osobitný význam vzájomný vzťah medzi „právnou otázkou“ a „rozhodovacou praxou dovolacieho súdu“. Pre právnu otázku v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky a odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“ (R 83/2018).

25. V rámci uplatneného dovolacieho dôvodu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP žalobkyňa namietala nesprávne právne posúdenie v otázke existencie, respektíve neexistencie naliehavého právneho záujmu žalobkyne na určení, že je vlastníčkou žalovaného pozemku a v tejto súvislosti poukázala na právne závery Najvyššieho súdu SR vyjadrené v jeho rozhodnutiach sp. zn. 6Cdo/44/2019, 4Cdo/49/2003, 5Cdo/31/2011, 5Cdo/49/2010, 5Cdo/136/2007, 6Cdo/15/2007, ktoré považovala za ustálenú súdnu prax dovolacieho súdu. Zdôraznila, že práve určenie vlastníckeho práva rieši, t. j. odstraňuje neistotu vo vzájomných vzťahoch strán sporu, čím je daná existencia naliehavého právneho záujmu (ktorá je daná aj potrebou zosúladenia zápisu vlastníckeho práva v katastri so skutočným stavom).

26. V dovolaní žalobkyne však nie je sformulovaná otázka, ktorú má dovolací súd zodpovedať. V tejto súvislosti však dovolací súd poukazuje na nález Ústavného súdu SR, sp. zn. I. ÚS 336/2019 zo dňa 9. júna 2020, podľa ktorého nie je správne, ak sa Najvyšší súd SR zameria len na jednu vetu, ktorú dovolateľ prípadne v dovolaní označí ako právnu otázku, a izoluje sa od toho, ako je vymedzený dovolací dôvod. Právna otázka podľa § 421 CSP a dovolací dôvod (nesprávne právne posúdenie) podľa § 432 CSP sú spojené nádoby, preto by Najvyšší súd SR nemal posudzovať prípustnosť dovolania striktne len na základe toho, ako dovolateľ túto prípustnosť formálne vymedzil na konkrétnom riadku svojho podania. Je užitočné sa pozrieť aj na dovolací dôvod, vyabstrahovať z neho právnu otázku podľa § 421 CSP a až následne možno posúdiť, (a) či od tejto otázky záviselo napadnuté rozhodnutie a (b) či ide o otázku, ktorá napĺňa niektoré z písmen a) až c) v § 421 ods. 1 CSP. Ide o to pokúsiť sa autenticky porozumieť dovolateľovi - jeho textu ako celku, ale druhej strane ani dotvárať vec na úkor procesnej protistrany. Ide o dialóg, ale nie o právnu pomoc. Nie je úlohou Najvyššieho súdu SR „hádať“, čo povedal dovolateľ, ale ani vyžadovať akúsi dokonalú formuláciu dovolacej otázky (I. ÚS 336/2019).

27. Podľa obsahu dovolania je podľa názoru dovolacieho súdu zrejmé, že za otázku, od ktorej sa odvolací súd pri rozhodovaní mal potom podľa žalobkyne odkloniť je: „Či sa dedič poručiteľa môže priamo domáhať určenia, že je vlastníkom pozemku, ktorý mal patriť tomuto poručiteľovi ku dňu jeho smrti a či môže mať naliehavý právny záujem na takejto určovacej žalobe, hoci pozemok nebol v rámci dedičského konania po tomto poručiteľovi prededený“.

28. Najvyšší súd SR zanalyzoval rozhodnutia dovolacieho súdu, na ktoré poukazuje žalobkyňa a dospel k záveru, že označené rozhodnutia neriešia analogickú skutkovú a právnu situáciu. Ani v jednom z označených rozhodnutí totiž najvyšší súd neriešil otázku existencie/neexistencie naliehavého právneho záujmu na podaní takej žaloby, ktorou žalobca ako dedič priamo žiada určenie svojho vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, ktorú mal ku dňu smrti vlastníť jeho poručiteľ a ktorá nebola v dedičskom konaní po ňom riadne prededená.

29. V rozhodnutí sp. zn. 6Cdo 44/2019 súdy rozhodovali o určení priebehu hranice pozemkov, pričom otázkou existencie naliehavého právneho záujmu sa vôbec nezaoberali (dovolacím dôvodom tu bola výlučne otázka existencie/neexistencie tzv. prekvapivého rozhodnutia). Právne závery použiteľné pre prejednávanú vec z tohto rozhodnutia nevyplývajú.

30. V rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/49/2003 zase súdy riešili otázku naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti dohody o spolupráci na vydávaní mesačníka P. r. z 1. marca 1996, resp. na určení, že článok IV. bod 2 a čl. V. bod 3 tejto dohody sú neplatné. Závery tohto rozhodnutia potom nie sú použiteľné pre prejednávanú vec.

31. V rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/31/2011 súdy síce rozhodovali o určení vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, v ktorom konaní aj posudzovali otázku existencie naliehavého právneho záujmu žalobcu na žalovanom určení so záverom, že tento je u žalobcu daný vzhľadom k tomu, že mu nesvedčí zápis vlastníckeho práva v katastri (ale svedčí žalovaným), avšak nešlo o prípad, kedy by sa žalobca domáhal tohto určenia svojho vlastníckeho práva ako dedič po poručiteľovi ohľadne takejto majetku poručiteľa, ktorý nebol nikdy prededený. V danom prípade žalobca nadobudol nehnuteľnosť darom, pričom daryňa napriek tomu, že sa nedomáhala vrátenia darovanej nehnuteľnosti (vrátenia daru) od žalobcu, tento následne previedla na žalované (išlo o posúdenie, či takáto prevodná zmluva potom bola/ nebola neplatným právnym úkonom).

32. V rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/49/2010 súdy riešili len otázku určenia bezpodielového spoluvlastníctva žalobcov k nehnuteľnosti (kde súdy konštatovali danosť ich naliehavého právneho záujmu na takomto

určení z dôvodu, že im nesvedčil zápis tohto práva v katastri), avšak tu znova nešlo o prípad, že by sa žalobcovia žalovaného určenia domáhali ako dedičia osoby, ktorá mala byť jej vlastníkom a po ktorej táto nebola prededená.

33. V rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/136/2007 súdy síce tiež riešili otázku naliehavého právneho záujmu, avšak na určenie neplatnosti zmlúv o zabezpečení záväzku prevodom vlastníckeho práva k nehnuteľným veciam a na následnom určení vlastníctva k takto prevedeným veciam (súdy tu opätovne neriešili otázku existencie naliehavého právneho záujmu vo vzťahu k osobe, ako dedičovi poručiteľa, ktorému by mala vec patriť, avšak nebola predmetom dedičského konania po ňom).

34. Napokon ani rozhodnutie sp. zn. 6Cdo/15/2007 sa danou otázkou nezaoberalo, keď toto riešilo otázku zachovania naliehavého právneho záujmu na žalovanom určení z pohľadu zmeny právnej úpravy (prijatie CSP) so záverom, že novú právnu úpravu prípustnosti žalôb podľa § 137 CSP je potrebné v zmysle § 470 ods. 1 CSP aplikovať aj na konania začaté a neskončené pred dňom nadobudnutia účinnosti CSP, ak nie je v CSP uvedené inak (§ 470 ods. 2 CSP).

35. Možno preto konštatovať, že žalobkyňa neoznačila relevantnú ustálenú prax dovolacieho súdu v otázke existencie naliehavého právneho záujmu dediča na určení jeho vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, ktorá vlastnícky patrila poručiteľovi ku dňu jeho smrti a nestala sa predmetom dedičského konania po ňom, od ktorej sa mal odvolací súd odkloniť. Z obsahu žalobkyňou v rozsiahlom texte dovolania označených rozhodnutí najvyššieho súdu - sp. zn. 6Cdo/44/2019, 4Cdo/49/2003, 5Cdo/31/2011, 5Cdo/49/2010, 5Cdo/136/2007, 6Cdo/15/2007 totiž súvis so skutkovými a právnymi otázkami vyplývajúcimi z teraz posudzovanej veci nevyplýva.

36. V posudzovanej veci (ani podľa názoru súdov nižších inštancií) nebolo sporné, že naliehavý právny záujem je spravidla (vo všeobecnosti) daný v prípadoch potreby zosúladenia zápisov vlastníckych práv v katastri so skutočným stavom (rozhodnutie súdu môže byť v tomto prípade podkladom pre vykonanie zmeny zápisu v katastri nehnuteľností - sp. zn. 1Cdo/3/2003, 3Cdo/198/2011, 1Cdo/56/2003 <aspi://module='JUD'&link='JUD33169SK'&ucin-k-dni='30.12.9999'>, 9 Cdo 216/2021, 4 Cdo 105/2013, 2 Cdo 163/2005, R 24/2009), resp. v prípadoch, ak sa podanou žalobou odstraňuje neistota vo vzájomných vzťahoch strán sporu (potiaľ možno s dovolateľkou súhlasí), avšak v posudzovanej veci ide o to, či sa dedič môže podanou žalobou domáhať priamo určenia svojho vlastníckeho práva k takému majetku poručiteľa, ktorý tento vlastnil ku dňu svojej smrti, avšak nebol predmetom dedičského konania po ňom (t. j. či i na takomto určení má naliehavý právny záujem). Či aj v takomto prípade možno akceptovať žalobu na priame určenie vlastníckeho práva takéhoto dediča k tomuto majetku, alebo je potrebné najskôr žalovať o určenie, že takáto nehnuteľnosť patrí do dedičstva po poručiteľovi, resp. že poručiteľ bol ku dňu smrti jej vlastníkom.

37. V danej veci zo skutkových tvrdení strán sporu vyplývalo, že žalovaný pozemok bol súčasťou pôvodnej pozemkovoknižnej parcely č. 497 vedenej v pozemkovoknižnej vložke č. 749 vo vlastníctve právnej predchodkyne žalovaného V. Z., ktorá v roku 1940 viedla spor s právnym predchodcom žalobkyne - T. A.Ž., vlastníkom susediacej parcely č. 498,499 a 500 a tento mal pri výstavbe plota zasiahnuť do pozemku V. Z.. Na ústnom pojednávaní v roku 1940 došlo k ustáleniu hraničnej čiary medzi ich pozemkami spôsobom, ktorý bol od roku 1940 právnymi predchodcami sporových strán rešpektovaný, za zabratý priestor sa T. A. (právny predchodca žalobkyne) zaviazal zaplatiť svojej sestre V. Z. sumu 150 Ks, čím obaja považovali spor o hranicu medzi ich pozemkami za vyriešený. Právny predchodca žalobkyne (T. A.) zomrel v roku XXXX (nehnuteľnosť držal a užíval 22 rokov), pričom jeho dcéra (matka žalobkyne) sporný pozemok zostala naďalej užívať až do svojej smrti v roku 1998 (teda ho držala a užívala ďalších 36 rokov), pričom v dedičskom konaní ani po jednom z nich, tento pozemok prededený nebol (nakoľko bol napriek uvedeným skutočnostiam naďalej evidovaný na právnych predchodcov žalovaného). Je skutočne preto namieste záver, že právní predchodcovia žalobkyne sporný pozemok vydržali do svojho vlastníctva (s ohľadom na závery prijaté Veľkým senátom Najvyššieho súdu SR v jeho rozhodnutí z 13. mája 2024 sp. zn. 1VCdo/1/2024, zverejneného v Zbierke stanovísk NS a rozhodnutí súdov SR 2/2024). Ak ho potom niektorý z predchodcov žalobkyne vydržal do svojho vlastníctva, išlo o originárny spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva právnym predchodcom žalobkyne (či už jej starým otcom príp. jej matkou) a preto ho už žalobkyňa nemohla opätovne sama vydržať (ale ho mohla len zdediť). Vzhľadom na to, že právna skutočnosť nadobudnutia vlastníckeho práva nastala ešte za života právnych predchodcov žalobkyne, bolo potrebné uvedený nárok (zo strany

žalobkyne) uplatniť len žalobou o určenie, že predmetný pozemok patrí do dedičstva po právnych predchodcoch žalobcu, príp. o určenie, že poručiteľ bol jeho vlastníkom ku dňu smrti.

38. Dovolací súd poukazuje na prejudikatúru najvyššieho súdu uznesenie NS SR sp. zn. 6Cdo/90/2019 zo dňa 28.09.2021 body 22-23, ktorá sa týkala skutkovo obdobného prípadu v kat. úz. Zákopčie, uplatnenia určovacej žaloby dedičom vlastníka nehnuteľnosti namiesto žaloby o určenie, že vec patrí do dedičstva.

38.1. Najvyšší súd v tomto rozhodnutí poukázal na závery uznesenia zo 16. decembra 2010 sp. zn. 3Cdo/154/2010 publikovaného aj v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 3/2011, v ktorom najvyšší súd sformuloval záver, podľa ktorého v konaní o žalobe, ktorou sa dedič domáha určenia, že určitá vec patrí do dedičstva po poručiteľovi, ide o posúdenie, či poručiteľ bol v čase smrti vlastníkom tejto veci. V citovanom uznesení sa ďalej uvádza, že ak súd vyhovie žalobe požadujúcej uvedené určenie, vec je následne prejednaná v konaní o dedičstve ako majetok poručiteľa, nepotvrďuje sa rozhodnutie o dedičstve (osvedčenie o dedičstve), že dedič je v súčasnosti vlastníkom veci.

38.2. Najvyšší súd v ďalšom svojom uznesení a to z 31. januára 2011 sp. zn. 4Cdo/267/2009 v závere odôvodnenia konštatoval, že je potrebné, aby žaloba zodpovedala platnej právnej úprave, ktorá vychádza z princípu úradnej ingerencie pri nadobudnutí dedičstva. Táto ingerencia znamená, že dedičstvo po každom poručiteľovi musí byť súdom prejednané a musí byť o ňom rozhodnuté. I keď dedičstvo sa nadobúda smrťou poručiteľa, až po skončení dedičského konania sa stane zrejším, kto v skutočnosti dedičstvo nadobudol. V prípade smrti účastníka domáhajúceho sa určenia svojho vlastníckeho, resp. spoluvlastníckeho práva a pokračovaní v konaní s jeho dedičmi, môže byť predmetom konania len určenie, že zomrelý bol v čase smrti vlastníkom, resp. spoluvlastníkom označenej veci.

38.3. Dovolací senát súčasne poukazuje na predchádzajúce rozhodnutie vo veci 7Cdo/245/2021 zo dňa 29.09.2021 bod 17, podľa ktorého 17. „Zamietnutie žaloby o určenie vlastníckeho práva vydržaním netvorí prekážku res iudicata pre prípadnú následnú žalobu o určenie, že vydržaná vec patrí do dedičstva, ktorú môžu podať aktívne legitimovaní dedičia“.

39. Žaloba o určenie, či vec patrí do dedičstva (príp. že poručiteľ bol ku dňu smrti jej vlastníkom), je teda žalobou určovacou podľa § 137 písm. c) CSP. Určovacou žalobou možno v zmysle citovaného ustanovenia žiadať, aby súd rozhodol o „určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem; naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu.“ Naliehavý právny záujem môže byť daný napr. tým, že ak súd vyhovie žalobe a určí, že veci, ktoré sú predmetom konania, patrili k okamihu smrti poručiteľovi, tieto sa stávajú predmetom konania o dedičstve. V prípadnom dedičskom konaní by mal žalobca postavenie dediča.

40. Napr. Najvyšší súd v judikáte R 32/2011 vychádzal z predpokladu, že žaloba o určenie, že vec patrí do dedičstva po poručiteľovi, je z hľadiska vymedzenia predmetu konania žalobou o určenie vlastníckeho práva k určitej (dosiaľ neprededenej) veci. Vlastnícke právo k veci, ktorá nebola predmetom dedičského konania po poručiteľovi, je možné určiť len vo vzťahu k osobe poručiteľa. Pokiaľ totiž príslušná vec nebola predmetom dedičského konania po poručiteľovi, v rámci ktorého by bolo určené, ktorý konkrétny dedič (resp. dedičia) sa stal vlastníkom predmetnej veci tvoriacej súčasť dedičstva, nemôže sa dedič domáhať všeobecnou určovacou žalobou [pôvodne podľa § 80 písm. c) OSP, resp. v súčasnosti § 137 písm. c) CSP] určenia, že je vlastníkom predmetnej (neprededenej) veci. Na uvedenom nič nemení skutočnosť, že v zmysle § 460 Občianskeho zákonníka sa dedič stáva vlastníkom vecí patriacich do dedičstva ku dňu smrti poručiteľa. To, kto nadobudol veci (a iné majetkové hodnoty) patriace do dedičstva po poručiteľovi, je predmetom dedičského konania, nie konania o žalobe o určenie vlastníckeho práva. Pokiaľ určitá časť dedičstva nebola v rámci dedičského konania vyporiadaná, nemôže sa dedič domáhať na súde určenia, že je vlastníkom predmetnej veci. Pokiaľ ide o okamih, ku ktorému sa vlastnícke právo poručiteľa určuje, prirodzene, keďže smrťou stráca poručiteľ spôsobilosť na práva a povinnosti, nie je možné určiť vlastnícke právo poručiteľa k okamihu po jeho smrti (keďže po smrti toto vlastnícke právo poručiteľ už nemá). Vlastnícke právo poručiteľa sa preto určuje k okamihu jeho smrti (t. j. k poslednému možnému okamihu, kedy poručiteľ toto vlastnícke právo ešte mohol mať).

41. V súdnej veci z tvrdení žalobkyne vyplývalo, že vlastníkom spornej parcely sa stal (za života) buď ešte jej starý otec, príp. jej matka titulom vydržania (stali sa tak jej originárnymi vlastníkmi). Ďalej je zrejmé, že napriek tomu, že sa stali jej vlastníkom, predmetný pozemok nebol riadne prededený v dedičskom konaní ani po jednom z nich. Za tejto situácie potom neprichádzala do úvahy žaloba dediča (žalobkyne) o určenie jej vlastníckeho práva k tomuto pozemku, ale len žaloba o určenie, že vydržaná vec patrí do dedičstva po poručiťelovi žalobkyne, príp. že poručiťel bol ku dňu smrti jej vlastníkom titulom vydržania, ktorú mohli podať aktívne legitimovaní dedičia. Ako už bolo uvedené, vlastnícke právo k veci, ktorá nebola predmetom dedičského konania po poručiťelovi, je možné určiť len vo vzťahu k osobe poručiťela, a teda pokiaľ určitá časť dedičstva nebola v rámci dedičského konania vyporiadaná, nemôže sa dedič domáhať na súde priamo určenia, že je vlastníkom predmetnej veci. Žaloba musí zodpovedať platnej právnej úprave, ktorá vychádza z princípu úradnej ingerencie pri nadobudnutí dedičstva. Táto ingerencia znamená, že dedičstvo po každom poručiťelovi musí byť súdom prejednané a musí byť o ňom rozhodnuté. I keď dedičstvo sa nadobúda smrťou poručiťela, až po skončení dedičského konania sa stane zrejmým, kto v skutočnosti dedičstvo nadobudol. Ak súd vyhovie žalobe požadujúcej uvedené určenie (a určí, že vec patrí do dedičstva po poručiťelovi, príp. že poručiťel bol ku dňu smrti vlastníkom tejto veci), vec je následne prejednaná v konaní o dedičstve ako majetok poručiťela. Hoci následné rozhodnutie o dedičstve (osvedčenie o dedičstve) nepotvrďuje, že dedič je jej vlastníkom aj v súčasnosti, vlastnícke právo dediča bude na podklade tohto rozhodnutia zaznamenané v katastri. Ak potom zápis vlastníckeho práva k tejto veci bude svedčiť aj inej osobe, nastane tu duplicita zápisu vlastníckeho práva (v prospech dediča ako aj v prospech tretej osoby).

41.1. Až po zápise dediča do katastra ako vlastníka nehnuteľnosti (na podklade osvedčenia o dedičstve) vznikne tomuto dedičovi (práve z dôvodu duplicitu zápisu vlastníckeho práva k veci) naliehavý právny záujem domáhať sa určenia, kto je skutočným vlastníkom danej nehnuteľnosti (t. j. nadobudne naliehavý právny záujem na určení, že je vlastníkom danej veci).

41.2. V tomto smere dovolací súd poukazuje napr. na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. mája 2018 sp. zn. 6 Cdo 15/2017, publikované ako judikát R 31/2019, podľa ktorého „Ak je nehnuteľnosť v katastri nehnuteľností vedená duplicitne ako vlastníctvo žalobcu aj žalovaného, má žalobca naliehavý právny záujem (§ 80 písm. c/ Občianskeho súdneho poriadku, resp. § 137 písm. c/ Civilného sporového poriadku) na negatívnom určení, že žalovaný nie je vlastníkom tejto nehnuteľnosti“. V danom rozhodnutí najvyšší súd uviedol, že „tam zistený skutkový stav odôvodňoval záver o existencii naliehavého právneho záujmu žalobkyň na požadovanom negatívnom určení. I keď v prípadoch určovacích žalôb týkajúcich sa vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam je naliehavý právny záujem spravidla daný potrebou zosúladenia skutočného stavu so zápisom vlastníckeho práva v katastri nehnuteľností, a teda zapísania (či obnovenia zápisu) vlastníckeho práva žalobcu na základe pozitívnej určovacej žaloby, v okolnostiach konkrétnej veci môže byť daný aj v prípade negatívnej určovacej žaloby, ak sa ňou má odstrániť stav právnej neistoty už zapísaného vlastníckeho práva žalobcu. Ide najmä o situáciu, aká nastala aj v danej veci, t. j. ak je vlastnícke právo zapísaného vlastníka spochybnené duplicitným zápisom vlastníckeho práva i v prospech iného subjektu. Na základe negatívnej určovacej žaloby, pokiaľ by jej bolo vyhovené, by bolo možné dosiahnuť opravu zápisu evidovaných údajov o vlastníkovi, a teda odstránenie duplicity“.

41.3. Aj podľa uznesenia Najvyššieho súdu SR z 18. decembra 2019 sp. zn. 4 Cdo 132/2018 zistený fakt už existujúceho duplicitného zápisu vlastníckeho práva v katastri nehnuteľností k predmetným pozemkom, ktorý navodzuje stav nepochybne odporujúci princípu právnej istoty, naliehavý právny záujem žalobcov na požadovanom určení dostatočne osvedčuje. Preto je namieste žiadať, aby súd autoritatívne v rozsudku vyriekol, že určitý právny pomer medzi stranou sporu a dotknutými parcelami existuje alebo neexistuje. V danej veci práve fakt existencie zápisu vlastníckeho práva pre „dvoch“ vlastníkov v katastri nehnuteľností považoval najvyšší súd za určujúci pre posúdenie naliehavosti právneho záujmu žalobcov, a to s ohľadom na ústavný princípu právnej istoty (vyplývajúci z čl. 1 ods. 1 ústavy), v súvislosti s exkluzivitou vlastníckeho práva, ktorá vylučuje, aby k jednej a tej istej veci (parcele) malo vlastnícke právo viac osôb, ak nejde o spoluvlastníctvo. V danej veci k odstráneniu duplicitného zápisu vlastníctva nedošlo mimosúdne (súhlasným či jednostranným vyhlásením), nemožno ho teda odstrániť inak, než len určovacou žalobou; pritom treba vychádzať z názoru, že „duplicitne zapísaný vlastník má vždy naliehavý právny záujem na určení vlastníctva už len preto, že rozhodnutie o takej určovacej žalobe bude podkladom pre riadny zápis v katastri nehnuteľností formou záznamu podľa ustanovenia § 34 ods. 1 katastrálneho zákona“.

41.4. Podľa uznesenia Najvyššieho súdu SR z 28. októbra 2020 sp. zn. 6 Cdo 169/2020 ak sa žalobca domáha určenia, že je vlastníkom nehnuteľnosti, pri ktorej je v katastri nehnuteľností zapísaný ako vlastník niekto iný, má vo vzťahu k tejto tretej osobe nepochybne naliehavý právny záujem na požadovanom určení, pretože súdne rozhodnutie o určení vlastníckeho práva k nehnuteľnosti je podkladom na vykonanie zmeny zápisu v katastri nehnuteľností (§ 34 ods. 1 Katastrálneho zákona), žaloba o určení vlastníckeho práva je spôsobilým právnym prostriedkom na odstránení neistoty o skutočných právnych vzťahoch medzi stranami.

41.5. Podľa uznesenia Najvyššieho súdu SR z 29. novembra 2021 sp. zn. 9 Cdo 216/2021 naliehavý právny záujem na určovacej žalobe je v zásade daný vtedy, keď existuje rozpor medzi údajmi v evidencii katastra nehnuteľností a žalobcami tvrdeným skutočným stavom vlastníctva, resp. v prípade duplicitného zápisu vlastníckeho práva v prospech viacerých vlastníkov, a teda existuje spor, kto je vlastníkom. Naliehavý právny záujem na určovacej žalobe nemôže byť daný vtedy, keď sa žalobca domáha určenia vlastníctva, ktoré už je evidované v katastri nehnuteľností presne tak, ako požaduje.

41.6. Z vyššie prezentovaného prehľadu rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v otázke danosti naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe v sporoch o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti v prípade duplicitného zápisu v katastri nehnuteľností možno vyvodíť právny záver, že duplicitne zapísaný vlastník má vždy naliehavý právny záujem na určení vlastníctva, nakoľko rozhodnutie o takej určovacej žalobe bude podkladom pre riadny zápis v katastri nehnuteľností formou záznamu podľa ustanovenia § 34 ods. 1 katastrálneho zákona. Súdna prax, vychádzajúc vždy z konkrétnych okolností prejednávaneho sporu, pripúšťa tak pozitívny určovací petit (súd určuje, že žalobca je vlastníkom), ako aj negatívny určovací petit (súd určuje, že žalovaný nie je vlastníkom), v oboch prípadoch súd rozhodne o spornosti zápisu vlastníckeho práva spočívajúcej v jeho duplicita a rozhodne, kto z duplicitne zapísaných vlastníkov je vlastníkom nehnuteľnosti. Z judikátu R 31/2019, ktorý pripúšťa negatívny určovací petit, nijako nemožno vyvodíť, že je prípustný len takýto negatívny určovací petit, vychádzajúc z odôvodnenia tohto rozhodnutia je ho potrebné interpretovať tak, že v sporoch o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti v prípade duplicitného zápisu v katastri nehnuteľností je prípustný aj negatívny určovací petit, čo však nevyklučuje prípustnosť aj pozitívneho určovacieho petitu.

42. S poukazom na všetky vyššie uvedené skutočnosti možno potom vyvodíť záver, že vzhľadom k tomu, že žalovanú parcelu ešte za života nadobudli do vlastníctva (vydržaním) právní predchodcovia žalobkyne (súdy budú musieť ustáliť ktorý z nich - pozn.), pričom táto sa nestala predmetom dedičského konania ani po jednom z nich, žalobkyňa nemala naliehavý právny záujem na určení svojho vlastníckeho práva k nej, ale len na určení, že jej vlastníkom bol ku dňu smrti ten - ktorý poručiteľ, príp. že táto patrí do dedičstva po ňom. Ak by potom súd takejto žalobe vyhovel, parcela by bola následne prejednaná v konaní o dedičstve ako majetok (toho - ktorého) poručiteľa, a na podklade vydaného osvedčenia o dedičstve, by bola žalobkyňa ako jej vlastníčka zapísaná do katastra (samotné osvedčenie o dedičstve by však nepotvrdovalo, že žalobkyňa je aj v súčasnosti vlastníkom tejto parcely - pozn.). Nakoľko zápis vlastníckeho práva k tejto parcele v súčasnosti už svedčí aj žalovanému, došlo by tu k tzv. duplicita zápisu vlastníckeho práva. Práve až táto skutočnosť (duplicita zápisu vlastníckych práv) by potom zakladala existenciu (danosť) naliehavého právneho záujmu (či už u žalobkyne, alebo u žalovaného) na podanie žaloby o určenie, že žalobkyňa je vlastníkom označenej parcely, príp. že žalovaný jej vlastníkom nie je (rovnakého určenia by sa mohol domáhať aj žalovaný). Aj žalovaný totiž tvrdí, že je vlastníkom danej parcely.

43. Preto aj žalovaný sa môže (v prípadnom konaní o určenie, že predmetná parcela patrí do dedičstva po poručiteľovi žalobkyne (ktorý ju mal nadobudnúť vydržaním), príp. že poručiteľ žalobkyne bol ku dňu smrti jej vlastníkom), brániť tým, že je jej vlastníkom napr. titulom vydržania. K samotnému konaniu o určenie, že vec patrí do dedičstva po poručiteľovi, resp. že poručiteľ bol ku dňu smrti jej vlastníkom (v otázke, na ktoré skutočnosti je súd oprávnený v takomto spore prihliadať), dovolací súd uvádza, že doterajšia rozhodovacia prax najvyššieho súdu (reprezentovaná najmä rozhodnutím R 32/2011) vychádzala zo všeobecného záveru, že „V konaní o takých žalobách ide o posúdenie, či poručiteľ bol v čase smrti vlastníkom tejto veci. Požadované určenie sa tu vzťahuje ku dňu smrti poručiteľa a okolnosti, ktoré nastali po tomto dni, nemôžu mať vplyv na rozhodnutie súdu“. Vychádzalo sa pritom z toho, že „dedenie predstavuje všeobecný prechod práv a povinností po zomretej osobe na iný subjekt okrem prípadov, o ktorých zákon ustanovuje inak; dedičstvo sa nadobúda okamihom poručiteľovej smrti. Rozhodujúcou právnou skutočnosťou je teda okamih smrti poručiteľa, a preto tak ako dedičské konanie,

rovnako aj sporové konanie o určenie, či vec patrí do dedičstva po poručiteľovi, posudzuje otázku existencie majetku poručiteľa k okamihu jeho smrti. Predmetom dedičského konania je výlučne majetok patriaci poručiteľovi ku dňu jeho smrti. Ak teda súd v sporovom konaní rozhodne, že určitá vec patrí do dedičstva po poručiteľovi, ipso facto i ipso iure tým rozhodne, že toto určenie vlastníctva sa vzťahuje k okamihu smrti poručiteľa a je podkladom pre dedičské konanie“.

43. 1. Naproti tomu podľa nálezu Ústavného súdu SR z 3. mája 2017, sp. zn. I.ÚS 151/2016 „Ak má mať určovací žaloba okrem iného aj preventívny charakter (má predchádzať ďalším sporom), nemožno vidieť rozumný dôvod na to, aby sa otázka dobrej viery nadobúdateľa, ktorý je evidovaný v katastri nehnuteľností ako vlastník, neskúmala v konaní o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiteľovi, a aby všeobecné súdy v podstate umelo predlžovali stav právnej neistoty a nútili strany do podávania ďalších (zbytočných) žalôb, v ktorých by sa táto otázka následne riešila“.

43.2. Ústavný súd v predmetnom náleze konštatoval, že „síce vidí rozdiel medzi konaním o určenie vlastníctva a konaním o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiteľovi, v obidvoch prípadoch však ide o obdobné určovacie žaloby, v ktorých podľa názoru ústavného súdu musia byť uvedené princípy ochrany dobrej viery dobromyseľného nadobúdateľa chránené rovnakým spôsobom. Ak má totiž mať určovací žaloba okrem iného aj preventívny charakter (má predchádzať ďalším sporom), nemožno vidieť rozumný dôvod na to, aby sa otázka dobrej viery nadobúdateľa, ktorý je evidovaný v katastri nehnuteľností ako vlastník, neskúmala v konaní o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiteľovi, a aby všeobecné súdy v podstate umelo predlžovali stav právnej neistoty a nútili strany do podávania ďalších (zbytočných) žalôb, v ktorých by sa táto otázka následne riešila. Navyše, aj rozhodnutie o takomto určení musí deklarovať existenciu právneho vzťahu ku dňu vyhlásenia rozhodnutia podľa § 154 ods. 1 OSP (teraz § 217 ods. 1 CSP). Pokiaľ taký právny vzťah už neexistuje, nemôže mať ani návrh na určenie, že veci patria do dedičstva po zomrelom poručiteľovi, úspech“. Ústavný súd ďalej konštatoval, že „.....takéto úvahy okrem zjavného predlžovania stavu právnej neistoty sťažovateľov, ako aj právnych nástupcov poručiteľa, ktoré sú spojené s „rozmnžovaním sporov“, nekorešponujú s princípmi materiálneho právneho štátu, v ktorom je ústavnou právomocou a zároveň povinnosťou súdov občianskoprávne spory rozhodovať (čl. 142 ods. 1 ústavy), a nie presúvať ich rozhodnutie na ďalšie eventuálne spory. Ústavný súd preto nevidí žiaden rozumný dôvod, prečo by sa otázka dobrej viery sťažovateľov, ktorí tvrdia, že nadobudli predmetné nehnuteľnosti dobromyseľne, nemohla (nemala) skúmať v konaní o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiteľovi, a to cez splnenie procesnej podmienky, ktorou je naliehavý právny záujem na určení. Uvedené platí zvlášť za situácie, že sťažovatelia tento argument v konaní efektívne uplatnili“.

43.3. Ústavný súd tak vo svojom rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 151/2016 skúmal otázku dobrej viery užívateľov nehnuteľností, ktorú podľa tam vysloveného názoru ústavného súdu bolo možné skúmať aj v konaní o určenie, že tieto nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiteľovi. V tejto súvislosti ústavný súd nesúhlasil s právnymi závermi uvedenými v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/154/2010 (R 32/2011). Inak povedané, ústavný súd v danej veci odlišným spôsobom posúdil dovtedajšiu prax dovolacieho súdu, podľa ktorej okolnosti, ktoré nastali po smrti poručiteľa, nemôžu mať vplyv na rozhodnutie súdu o určení, ktoré sa vzťahuje ku dňu smrti poručiteľa.

43.4. Princíp dobrej viery chrániaci účastníkov súkromnoprávných vzťahov je jedným z kľúčových prejavov princípu právnej istoty odvíjajúceho sa od princípu právneho štátu. Nadobúdateľovi vlastníckeho práva, pokiaľ toto právo nadobudol v dobrej viere, a v súlade s platným právom musí byť poskytovaná široká ochrana, pretože v opačnom prípade by si, v katastri zapísaný vlastník, nikdy nemohol byť istý svojím vlastníctvom, čo by bolo v rozpore s poňatím materiálneho právneho štátu (porovnaj aj R 14/2009), ktorého jedným z atribútov je aj právna istota.

43.5. Predpokladom úspešnosti žaloby o určenie, či tu právo je alebo nie je, je to, že účastníci majú vecnú legitimitáciu, a že žalobca má na požadovanom určení naliehavý právny záujem. O naliehavý právny záujem môže zásadne ísť iba vtedy, ak by bez súdom vysloveného určení, že právny vzťah alebo právo existuje, bolo buď ohrozené právo žalobcu, alebo by sa jeho právne postavenie stalo neistým.

43.6. To znamená, že u žalobcu musí ísť buď o právny vzťah (právo) už existujúce (aspoň v dobe vydania rozhodnutia), alebo o takú jeho procesnú, prípadne hmotnoprávnu situáciu, v ktorej by objektívne v už existujúcom právnom vzťahu mohol byť ohrozený, prípadne pre svoje neisté postavenie by mohol byť

vystavený konkrétnej ujme (Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 3. mája 2017 sp. zn. I. ÚS 151/2016, publikovaný v časopise Zo súdnej praxe pod č. 25/2018, či pod č. 20/2017 Zbierka nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky).

43.7. Doktrína preventívneho charakteru určovacej žaloby vychádza preto z toho, že žalobca má naliehavý právny záujem vtedy, ak k porušeniu jeho práva (zatiaľ) nedošlo, avšak jeho právo či právne postavenie je neisté alebo ohrozené. Nie je prípustné určovať práva do minulosti, ak tieto medzičasom už zanikli. Platí zásada, že rozsudok určuje (ne)existenciu práva ku dňu jeho vyhlásenia (§ 217 ods. 1 CSP). Ak má totiž mať určovacia žaloba, okrem iného, preventívny charakter (má predchádzať ďalším sporom), nemožno považovať za rozumný dôvod to, aby sa otázka dobrej viery nadobúdateľa, ktorý je evidovaný v katastri nehnuteľností ako vlastník, neskúmala aj v konaní o určenie, že nehnuteľnosť patria do dedičstva po poručiteľovi, a aby sa takto v podstate predlžoval stav právnej neistoty nadobúdateľa nehnuteľností a aby sa nútili strany sporu do podávania ďalších žalôb, v ktorých by sa už táto otázka následne riešila. Navyše, aj rozhodnutie o takomto určení musí deklarovať existenciu právneho vzťahu ku dňu vyhlásenia rozhodnutia. Pokiaľ takýto právny vzťah už neexistuje, nemôže mať ani návrh na určenie, že veci patria do dedičstva po zomrelom poručiteľovi úspech (Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 3. mája 2017 sp. zn. I. ÚS 151/2016).

43.8. Dovolací súd tak uzatvára, že v súčasnosti má žalobkyňa naliehavý právny záujem len na určení, že jej poručiteľ bol ku dňu smrti vlastníkom žalovanej parcely, príp. že žalovaná parcela patrí do dedičstva po jej poručiteľovi (nemá však naliehavý právny záujem na priamom určení jej vlastníckeho práva k danej parcele). Avšak aj v takomto konaní môžu sudy posudzovať otázku dobrej viery žalovaného, ktorý je v súčasnosti tiež evidovaný v katastri nehnuteľností ako jej vlastník (a teda nielen prihliadať na skutočnosti, ktoré tu boli ku dňu smrti poručiteľa žalobkyne), nakoľko rozhodnutie o takomto určení musí deklarovať existenciu právneho vzťahu ku dňu vyhlásenia rozhodnutia (§ 217 ods. 1 CSP) a teda pokiaľ by takýto právny vzťah už neexistoval (t. j. medzičasom by sa vlastníkom danej parcely stal žalovaný napr. tiež titulom vydržania), nemohol by mať ani návrh na určenie, že žalovaná parcela patrí do dedičstva po zomrelom poručiteľovi žalobkyne, úspech.

50. Nakoľko sudy nižších inštancií v danom prípade žalobu žalobkyne zamietli s odôvodnením, že táto nemala naliehavý právny záujem na priamom určení jej vlastníckeho práva k žalovanej parcele (ale len na určení, že daná parcela patrí do dedičstva po jej poručiteľovi, resp. že poručiteľ žalobkyne bol ku dňu smrti jej vlastníkom), boli ich rozhodnutia správne, a teda dovolací súd v tejto otázke nezistil odklon odvolacieho súdu od doterajšej ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

51. Z týchto dôvodov dovolací súd ani v tejto časti nepovažoval dovolanie za dôvodné (žalobkyňou nastolenú otázku považoval odvolacím súdom za správne vyriešenú), a preto ho aj v tejto časti zamietol (§ 448 CSP).

52. Nad rámec uvedeného dovolací súd dáva odvolaciemu súdu do pozornosti, že pokiaľ súd zamietla návrh na určenie podľa § 137 písm. c/ CSP pre nedostatok naliehavého právneho záujmu na tomto určení, je vylúčené, aby súčasne takýto návrh preskúmal po vecnej stránke (porovnaj k tomu napr. rozsudky Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 18. júna 2007 sp. zn. 1Cdo 91/2006, z 28. októbra 2008 sp. zn. 2 Cdo 231/2007). V danej veci potom odvolací súd prioritne síce zamietol žalobu žalobkyne pre chýbajúci naliehavý právny záujem na požadovanom určení, súčasne však neprípustne prikrčil aj k posudzovaniu vecnej stránky žalobného návrhu, ktorý za hypotetického predpokladu, že by bola danosť naliehavého právneho záujmu žalobkyne, označil za nedôvodný (majúc za to, že žalobkyňa nesvedčí tzv. „uchopovací titul“ pre nadobudnutie vlastníctva k danej parcele vydržaním - navyše nezohľadnil pritom, že danú parcelu do vlastníctva už mohli vydržaním nadobudnúť jej právni predchodcovia - sp. zn. 1VCdo/1/2024 - pozn.).

53. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol v súlade s ustanovením § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 262 ods. 1 a zásadou úspechu žalovaného v dovolacom konaní, ktorému by patril v zmysle uvedenej zásady nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu (§ 255 ods. 1 CSP). Z obsahu spisu ale vyplýva, že mu žiadne trovy dovolacieho konania nevznikli, preto mu nárok na ich náhradu dovolací súd nepriznal.

54. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.